

A CentrArt Művészettörténészek Új Műhelye Közhasznú Egyesület állásfoglalása a Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum strukturális átalakítása kapcsán

A CentrArt Egyesület érdeklődéssel fogadta a kormány múzeumi területet érintő reform-elképzeléseit. Köztudott, hogy a magyar múzeumi rendszer hibáinak korrekciója és anyagi/szervezeti háttérének rendezése a magyar kormányok legalább két évtizedes adóssága. Noha a változtatás szükségességének tudatában vagyunk, azonban annak időzítésével, módszerével és koncepciótlanságával kapcsolatban komoly aggályaink vannak. A szerencsétlen módon meghatározott, számos jeles kolléga évtizedes szakmai tevékenységét semmibe vevő, fűnyíróelvszerű létszámleépítéssel egy időben kommunikált megaberuházás, vagyis a Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum összevonása több szempontból szakmaiatlan és ezért jelenlegi formájában elfogadhatatlan. Az intézményi összevonásra vonatkozó döntéshozatal szakmai közéletet figyelmen kívül hagyó és a nyilvánosságot kizáró módja mellett a határozatlan jövőben lebegtetett, konkrétumokkal nem alátámasztott múzeumépítési koncepció a nemzeti kultúra értékeivel és ápolásának további érdekeivel alapvetően ellentétes.

Meggyőződésünk, hogy e jelentős nemzeti intézményeink átszervezésének hivatkozási alapja, vagyis a *magyar művészet nemzetközi kontextusban való bemutatásának* felvetése ilyen formában álkérdés, a múzeumi intézményi struktúra megváltoztatásáról szóló, szükségszerűen nyilvános párbeszédet helytelen irányba indítja el. A magyar művészet nemzetközi kontextusba helyezése a magyar művészettörténet-írás kezdetei óta sarkalatos szempont. Az európaiság/nemzetközi jelentőség hangoztatása a 21. században nem több kisebbségi komplexus megnyilvánulásánál, amely nem vet számot azzal a tudományos értékkel – és egyben nemzeti szellemi kinccsel –, melyet adakozó mecénások, gyűjtők, művészettörténészek és muzeológusok generációi az elmúlt másfél évszázadban létrehoztak. A magyar nemzeti kultúra nemzetközi kontextusát és összefüggéseit magukon a műtárgyakon túl eddig is fényesen bizonyította a Magyar Nemzeti Galéria tudományos munkatársainak szakmai tevékenysége, intézményük önállósága kérdésében tehát elsősorban ők, másodsorban az érintett szakmák képviselői hivatottak hiteles szakmai koncepciót kidolgozni.

A Magyar Nemzeti Galéria a magyar művészet elmúlt ezer évének emlékeit gyűjtő és őrző intézmény, amelyek működési feltételei alapvetően meghatározzák a 21. század kárpát-medencei magyar művelődést és kulturális életét. Intézményi különállásának gyökerei a 19. századba nyúlnak vissza, a múltját alakító eseményeknek a tudományos eredményektől elvonatkoztató értelmezése mögött műveletlenség rejlik. E csúsztatásokra a szakma több jeles képviselője is felhívta a figyelmet hozzászólásában, az események valós menete és összefüggésrendszere immár mindenki számára egyértelművé válhatott. A történelmi események torzult interpretálás mellett a nemzeti kultúra szempontjából az is felmérhetetlen károkat okozhat, ha „az új nemzeti közgyűjteményi épületegyüttes létrehozásának előzetes irányait” kidolgozó személyek és a kormányrendelet alapjául szolgáló írásos koncepciójuk nem megismerhető. Az a tény, hogy az összevonás mellett érvelők eddigi megnyilvánulásaikban az intézménytörténetet sajátos módon és múzeumi szakemberhez méltatlanul félreértelmezték arra ad gyanút, hogy az átalakításhoz nélkülözhetetlen szakmai felkészültségük nem áll kétségen felül.

A múzeum mint intézmény és mint épület évszázadok óta a politikai reprezentáció eszköze; alapítása, leválasztása, összevonása az állami kultúrpolitika magas szintű állásfoglalása. Sajnálattal értesültünk arról, hogy a nemzeti együttműködés szellemét ilyen jelentős döntések esetében éppen annak kezdeményezői mellőzik: széleskörű és konstruktív szakmai-társadalmi párbeszéd nélkül ilyen horderejű kérdésben nem lehet felelős döntést hozni. Jóllehet, megválasztásukkal bizonyos döntési jogköröket rájuk ruházott a társadalom, az alapvető etikai normák mégis megkívánják, hogy döntésük előtt a lehető legszélesebb szakmai közélettől tájékozódjanak.

Nemzeti intézményeink átgondolt és szakmailag megalapozott korszerűsítés után fognak eleget tenni a 21. század kihívásainak. Méltó és korszerű elhelyezésük, valamint a magas szintű szakmai munkafeltételek biztosítása nem csupán a közgyűjteményi terület, hanem elsősorban a múzeumlátogató, kultúrafogyasztó magyar társadalom elemi érdeke. Új, és az immár másfél évszázada magas szintű magyar múzeumépítési hagyományokat folytató, példamutató épületekre van szükségünk, amelyeket Bécs, Berlin, Párizs és London mintájára egy széleskörű szakmai-társadalmi párbeszéd eredményeire kell felépítenünk. A nyilvánosságot pedig a többi, múzeumi célból nem megfelelő, vagy vállalhatatlan állapotú épületben működő muzeális intézmény sorsa kapcsán is biztosítani kell.

A fentiek figyelembevételével kérjük a kormányt, hogy kiemelkedő jelentőségű muzeális intézményeink átalakításának kérdését egy időre függessze fel, és a döntést megelőzően elmaradt szakmai-társadalmi párbeszéd koordinálásával egy, az érintett szakmák és intézmények képviselőiből összeállított testületet bizzon meg.

Budapest, 2011. november 17.

A CentrArt Egyesület nevében Székely Miklós elnök, Tóth Áron tudományos titkár